

Bompengeinnkreving sett fra et europeisk perspektiv

Norvegkonferansen
Bergen, 20.September 2011

- Bompengeneinnkreving i Europa
  - Nasjonalt og over landegrensene
  - Hva gjør EU?
  - Trends
- En sammenligning med Europa – konklusjoner for Norge?
  - Omfang bompengeprosjekter
  - Interoperabilitet og kundeavtaler
  - Hvilken type veier er egnet for bompengeneinnkreving?
  - Generelle krav til effektiv bompengeneinnkreving
- Veien videre .....

Bompengeinnkreving i Europa

- Store nasjonale forskjeller
  - Manuell innkreving
  - Elektronisk innkreving
  - Vignetten system
  - Lukkede og åpne system
  - Konesjonsmodeller og offentlige organisasjoner/etater
- Bompengeinnkreving sprer seg østover
- Hovedveinettet (motorveier) i fokus
- Trender
  - MER bompengeinnkreving (alle veier, ...)
  - Ønske om mer integrasjon, teknisk og organisatorisk

- Rammebetingelsene definert i henhold til de relevante europeiske grundprinsippene
  - Uhindret transport over landegrensene, for varer og personer
  - Diskrimineringsfrihet
- Interoperabilitet – European Electronic Toll Service (EETS)
  - 1 avtale – 1 brikke/OBU – 1 avregning
  - Direktivet for elektroniske bompengesystem, 2004/52/EC fra april 2004
  - Decision med nærmere definisjoner og bestemmelser for EETS, 2009/750/EC fra oktober 2009
  - De enkelte medlemslandene (EU / EØS) er ansvarlige for etablering og gjennomføring av EETS

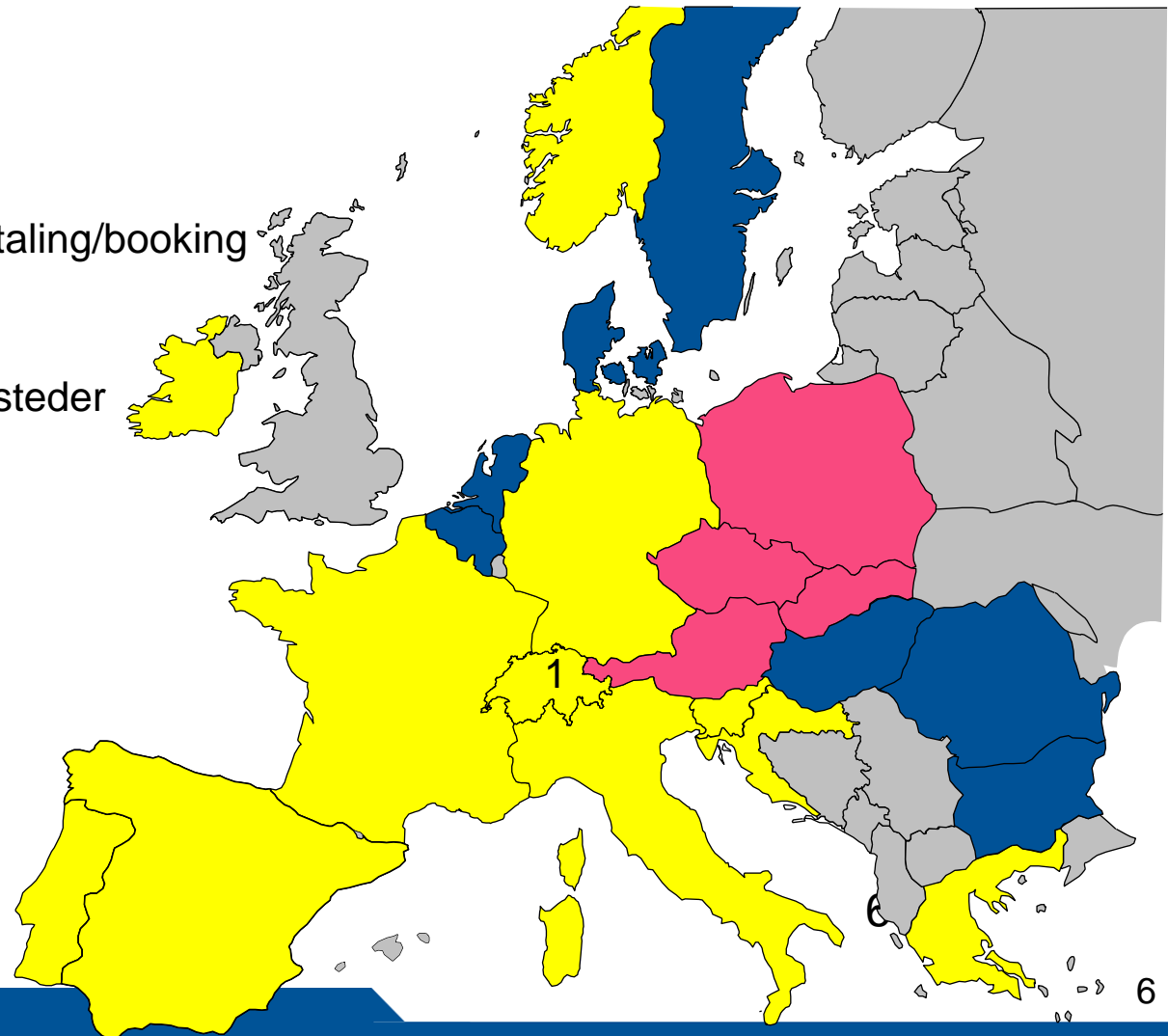

- Medlemslandene har (stort sett) definert reglene for å tilby EETS i sine bompengesystemer (toll domains)
- Uholdbare (økonomiske) betingelser for service-selskap („EETS Providers“) som ønsker å tilby EETS til sine kunder
- Markedet fungerer ikke tilstrekkelig under disse reglene og rammebetingelsene
- EETS blir ikke tilgjengelig innen fristene satt av EU
  - Oktober 2012 for tunge kjøretøy
  - Oktober 2014 for alle kjøretøy
- EU er for tiden ikke villig til å ta tak i problemstillingen igjen.
  - Hvor lang tid tar det før det kommer ny fart i prosessen?

Bompengeneinnkreving for tunge kjøretøy (landsdekkende løsninger)

Forklaring:

- Obligatorisk brikke
- Brikke eller manuell betaling/booking
- Vignett-system
- Bompenger på enkelte steder eller ingen bompenger

Merknader:

- 1) SUI: obligatorisk for innenlandske kjøretøy

Behov for interoperable løsninger?

- EU
  - Prinsipiell støtte til standardisering og interoperabilitet
- Internasjonal transport
  - Tiltagende praktiske problemer med mange brikker i kjøretøyet
  - Sjåførere ønsker seg enklere, compatible løsninger
  - Beslutningstakerne ser på kostnadene
    - Hittil liten vilje til å betale ekstra for en europeisk service
  - De færreste kjører gjennom hele Europa
- Er regionale løsninger tilstrekkelige i første omgang?

- Generelt stor frihet til å definere tariff-strukturer som „ønskes“ på nasjonalt / regionalt nivå, forutsatt at
  - Ingen konkurransevridning oppstår
  - Diskriminering unngås
- Eurovignette-direktivet 2006/38/EC – med endringer til direktivet 1999/62/EC – setter rammebetingelsene
  - Direktivet gjelder ikke på veier som kun har lokal betydning
- Begrensning på mengde-rabatter: max. 13% (hittil for tunge kjøretøy)
  - Eksempel: Frankrike
    - Hadde opptil 50% rabatt på enkelte strekninger, i praksis kun oppnåelig for lokale transportører
    - Har ryddet opp i rabattjungelen, fortsatt forskjellige rabattgrenser per konsesjonær, men 13% grensen overholdes

- MER brukerfinansiering
  - Øst-Europa kommer etter med omfattende bompengesystemer
- Langsom utvikling av nye løsninger, i forhold til mange andre bransjer
  - Langfristige investeringer
    - Konesjoner over 30 år .....
  - Monopol-artige strukturer
  - Lite innovasjonskraft
- Økende automatisering
  - Elektroniske vignetter
  - Selvbetjening
  - Full-automatiserte bomstasjoner

En sammenligning med Europa:

- Konklusjoner for Norge (?)

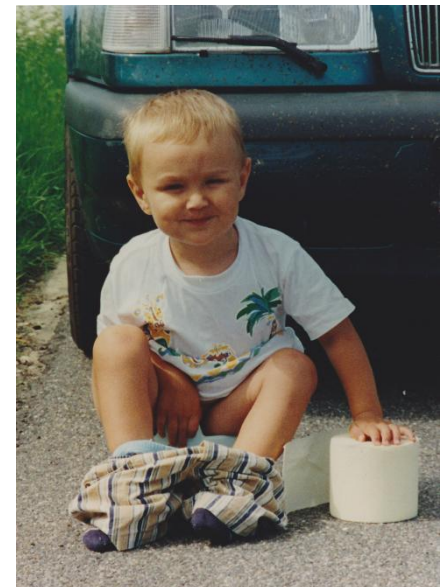

- Omfang bompengeprosjekter
  - Infrastruktur: Vei + ?
  - Drift- og vedlikeholdskostnader
- Interoperabilitet og kundeavtaler
- Hvilke veier er egnet for bompengeneinnkreving?
  - Bomringer
  - Lokale veier (broer, tunneler)
  - Motorveier, hovedveier
- Krav til effektiv bompengeneinnkreving
  - Bruk av brikker
  - Betalingskonsept
  - Behandling av utenlandske kjøretøy

Omfang bompengeprosjekter:

- Infrastruktur: Vei + ?

- Europa:
  - Et nettverk av rasteplasser og servicestasjoner
  - Parkering
    - Sikre parkeringsplasser med (video-)overvåkning
    - Muligheter for overholdelse av kjøre- og hviletidsforskrifter
  - Automater (drikke, snacks) eller kiosker
  - Benker, Lekeplasser
  - Sanitæranlegg ....
- Eksempel Østerrike:
  - Målsetting:
Minimum en rasteplass eller servicestasjon hver 30. – 40. km

Omfang bompengeprosjekter: Drift- og vedlikeholdskostnader

- Europa:
  - En selvfølgelighet (og nødvendighet) at bompenger også brukes til finansiering av drift og vedlikehold
    - Vei og øvrig infrastruktur inkluderes
- Norge
  - Prosjektfokus – utbygging inkl. finansiering
- Eksempel E-18 mellom Grenland og Larvik
  - 1979 – 2002: Bomstasjon på Lannerheia
  - Fra 2012: Ny bomstasjon igjen ...
- Ville en over tid jevnere belastning med bompenger vært mer hensiktsmessig?

- Europa:
  - Målsetting EETS
    - 1 avtale – 1 brikke/OBU – 1 avregning
  - Realitet:
    - 2004: SUI – AUT: 1 brikke – 2 avtaler
    - 2007: EasyGo, alle kjøretøy: 1 brikke – 1 avtale
    - 2009: FRA – ESP: 1 brikke – 1 avtale
    - 2011: GER – AUT: 1 brikke – 2 avtaler
    - 2012/13: EasyGo - AUT
- Norge:
  - Komplekse avtaleforhold
  - 1 avtale, men begrenset tilgang på rabatter
  - Lokale avtaler gir fulle rabatter

Hvilke veier er egnet for bompengeneinnkreving?

- Bomringer
- Lokale veier
- Motorveier / hovedveier

- Europa:
  - Lite utbredt
  - Lokale forhold avgjørende
  - Ikke bare et finansieringstema, men også samferdselspolitiske eller miljømessige hensyn
  - Eksempel:
    - Miljøsoner i mer enn 40 tyske byer og tettsteder
- Norge:
  - Lite å lære fra Europa ....

- Europa:
  - Bompengeneinnkreving på lokale veier er meget begrenset
  - Turistveier / fjelloverganger
- Norge:
  - Prosjektorientert
  - Knapt noen europeere som skjønner hva Norge driver med ....
  - Lite å lære fra Europa ....

- Europa:
  - Landsomfattende løsninger
  - Hele eller størstedelen av det overordnede veinettet er del av bompengeskjevningen
  - Unntak tett på de største byene av praktiske årsaker (Kø)
- Norge:
  - Prosjektorientert „lappeteppe“
- Er det på tide å betrakte større deler av veinettet?
  - Hele E6 fra Svinesund via Oslo til Trondheim (eller Steinkjer, Fauske, ...) med bompengeskjevning?

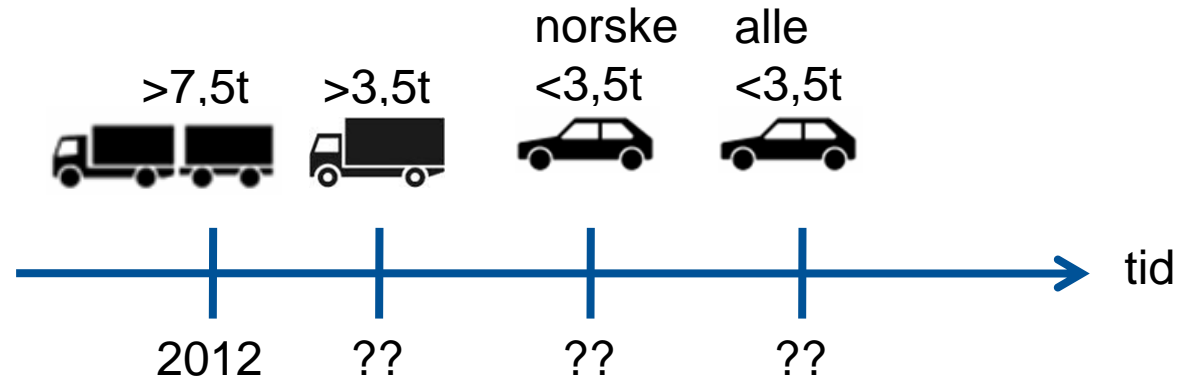
Hvorfor betrakte større deler av veinettet?

- Aktuelle prosjekter illustrerer visse begrensninger med dagens løsninger
  - E18 Vestfold sør
    - 7 punkt med bompengeskjeving
    - Lave takster, høye driftskostnader
  - Planlagte prosjekter på den videre strekninger gjennom E18 Telemark
  - Er totalbelastningen for kundene akseptabel når prosjektene vurderes samlet?
    - Blir prosjektene i realiteten vurdert samlet?
  - Risiko for at betydelig trafikk ledes til sideveier

- Europa:
  - Tildels obligatoriske brikker for tunge kjøretøy
  - Obligatoriske brikker ennå ikke innført for lette kjøretøy
    - For stor andel av utenlandske kjøretøy?

- Norge:

- Obligatoriske brikker

- Norge har muligheten til å bli foregangsland igjen ....

- Obligatorisk brikkebruk forutsetter
  - Informasjon til kundene
  - Anonymitet?
  - Godt distribusjonsnett
    - På forhånd: Bestilling (telefon / internet)
    - Ad-hoc: før kunden svinger inn på bompengerveien
    - „100%“ tilgjengelighet
      - Veien skal være tilgjengelig for alle til enhver tid (0 - 24 h)
  - Kontroll

Betalingskonsept; når det ikke betales direkte ved bomstasjonen

- Europa
  - Vignettsystem i flere land:
Må kjøpes og monteres på forhånd for å unngå høye tilleggsavgifter
    - Østerrike: 10 dagers Vignette für 7,70 EUR
Pris for kjøring uten vignette: 120 ,00 EUR
- Norge
  - Unikt: Passering (av automatiske bomstasjoner) uten noen form for registrering eller forhåndsbetaling er tillatt
    - Betal når (hvis) du får regning tilsendt, uten tilleggsavgift
  - Førsteklasses eller misforstått kundeservice?

Behandling av utenlandske kjøretøy

- Betaling på servicestasjoner
- Regning
- „Turistportalen“ med kredittkortbetaling og registrering

Transaksjoner for periode 04-08-2011 til 24-08-2011

BELASTET	PASSERINGSDATO	BESKRIVELSE	PASSERING (NOK)
31-07-2011 23:22		Establishment of `Visitors Payment` in AutoPASS Norway.	
04-09-2011 08:21	15-08-2011 08:05	E18 Vestfold AS-15.08.2011 08:05:23	27.00
08-09-2011 08:21	15-08-2011 18:22	E18 Vestfold AS-15.08.2011 18:22:32	27.00
15-09-2011 08:09	13-08-2011 12:09	Lister bompengeselskap AS-13.08.2011 12:09:23	22.50
16-09-2011 08:08	20-08-2011 21:50	E18 Vestfold AS Prosjekt SØR (-20.08.2011 21:50:15	9.00

- Fungerer innkrevingen for utenlandske kjøretøy?
- JA:
  - Alle har mulighet til å betale
  - Innkrevingskonsept er definert
- NEI:
  - Altfor dyr innkreving
  - Ingen kontroll, konseptet innbyr til (ubevisst) sniking
- Konklusjon:
  - Still krav til kundene!
  - Slutt å ta på førere av utenlandske kjøretøy med silkehansker!

Veien videre .....

- Et meget godt utgangspunkt for videre utvikling
  - Automatiske bomstasjoner
  - Høy kompetanse
- Likevel; behov for forandring
- Målsetting
  - Å overlate et godt utbygd og godt vedlikeholdt veinett til neste generasjon?
- Hvor står bompengeneinnkreving i Norge om 5 – 10 år?

Hvordan skal bompenger innkreves om 5 – 10 år?

- Bomringer og innkreving på enkelte lokale veier foregår fortsatt på prosjektbasis
- Kjøring på de største hovedveiene i Norge er gjennomgående bompengеплiktig
  - Betaling per kilometer
  - Lav takst på ikke-utbygd, to-felts vei
  - Dobbel takst på utbygd, fire-felts vei
- Autopass-systemet er modernisert og bruker satelitt-teknologi for å måle kjørt distanse på hovedveiene
  - Ingen bomstasjoner på hovedveiene
  - Mobile kontrollsystemer

Takk for oppmerksomheten!

Kontakt:

Tore S. Eriksrød

tore.eriksroed@eriksroed.com

Tel. +43-699-18191151